

німецького диригента Августа Манна і англійського музикознавця Джорджа Гров, «популярні концерти» в «Сент – Джеймс Холл» та симфонічні концерти під керівництвом великого піаніста і диригента – організатора власного оркестру Чарльза Халле. Ці концертні товариства, в яких репертуар вже не обмежувався ораторіальною хоровою музикою, відразу внесли нове дихання в музичне життя Англії. Вони дали можливість англійській публіці ознайомитися з новими творами симфонічної та камерної музики. Згадані явища підвищили освіченість населення у сфері музики, створили прихильність та інтерес до музичного мистецтва, вплинули на формування смаків, а також підготували ґрунт для подальшого розвитку музики і появи нових музичних шедеврів [5, с. 557].

У «вікторіанську епоху» значний вплив на життя суспільства мала фотографія. Як дешевша і найбільш точна форма виготовлення портретів, фотографія залишала чимало хвилюючих та приємних спогадів про рідних. Вже у 1871 р. фотографія проголошувалась як «величне благо, яке було подароване в останні роки біднішим верствам населення», – зазначалось в одній із англійських газет. Саме фотографія дала поштовх художникам освоювати та удосконалювати нові види художнього мистецтва [3, с. 380].

Окрім звичної насолоди культурним естетизмом, архітектура, музика та фотографія мали й інше застосування на практиці. Середина XIX ст. характеризується масовою схильністю міського населення до вживання спиртних напоїв, адже тоді спирт був більш поширений, ніж пиво. Тому справжньою альтернативою від такого життя було долучення населення до культурних надбань «вікторіанства». Відтак, люди прагнули комфортно жити, захоплюватися музикою, мистецтвом, літературою, врешті, займатися культурним відпочинком, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на духовне життя нації, відвернуло їх від нетверезого способу життя [6].

Отже, культура Англії у роки правління королеви Вікторії стрімко розвивалася в галузях архітектури, музики та фотографії. Архітектурні споруди та цілі квартали в стилі неоготики вражають і сьогодні, тому у «вікторіанській епосі» вбачають зародження сучасної архітектури.

Значне місце в історії держави мала мораль та етика, власне, королеви Вікторії, яка своїм прикладом, з першого дня правління, давала можливість показати наступним поколінням роль естетики у повсякденному житті. У цьому контексті показовим був день коронації 19-літньої королеви, після закінчення якої вона негайно попросила кружку чаю і свіжий номер газети «Таймс».

Відтоді англійський чай став напоєм, що супроводжував джентльмена й леді усюди – на офіційних прийомах і у хвилини відпочинку [5, с. 588].

Виходячи з усього вищезгаданого, неможливо не визнати, що «вікторіанська епоха» стала періодом найбільшої духовної могутності Британської імперії. Її елементи спостерігаємо в архітектурі, музиці, фотографії тощо. Завдяки культурним досягненням, правління Вікторії (1837–1901) історики називають «золотим століттям». У той час королева стала справжнім символом Великобританії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кертман Л. География, история и культура Англии / Л. Кертман. – 2-е изд., – М.: Высш. школа, 1979. – 384 с.
2. Королева Виктория – мать нации // Наука и религия. – М., 2002. – № 3. – С. 40–44.
3. Мортон Л. История Англии / Л. Мортон. – М., 1950. – 459с.
4. Стрэчи Л. Королева Виктория. Серия «След в истории». Ростов-на-Дону: «Феникс», 1999. – 352 с.
5. Тревельян Дж. М. Социальная история Англии / Дж. М. Тревельян. – Москва, 1959. – 606 с.
6. Англія у 1870 – 1914 рр. [Електронний ресурс]. – Дата опрацювання: 11.04.2014. Режим доступу: <http://www.mynule.com.ua>.
7. Вікторіанська епоха [Електронний ресурс] . – Дата опрацювання: 11.04.2014. Режим доступу: <http://www.epochtimes.com.ua>.

Саранча О.

Науковий керівник – доц. Саранча Г. В.

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ІТАЛІЮ: ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНИЙ СКЛАД

Четверта хвиля української еміграції виникла внаслідок соціально-економічної кризи, яка охопила незалежну Україну після розпаду Радянського Союзу. Українські громадяни вирушили на заробітки до країн, які надають їм можливість працевлаштування. Однією з таких є Італія. Характерною ознакою сучасної української міграції до Італії є її нелегальність, тому досить важко визначити кількість українських громадян, що перебувають на Апеннінах. За оцінками експертів, уже у 2006 р. ця цифра становила 400–500 тис. осіб. За даними Італійського інституту статистики Istat, на 1 січня 2009 р. близько 154 тис. українців мали офіційне місце проживання в країні [1]. Щодо територіального розміщення українських емігрантів перше місце утримує регіон Кампанія, у якому нелегальні емігранти мають менше шансів на переслідування з боку італійської поліції.

У перші роки незалежності України українські громадяни в офіційних статистиках італійської держави фігурували як громадяни Росії (до цієї ж категорії були віднесені всі громадяни колишнього СРСР). Враховуючи, що станом на 1 січня 1992 р. на італійській території офіційно перебувало 3 599 осіб російського походження (Цифра досить незначна порівняно, скажімо, з громадянами Албанії, яких на той момент налічувалося 24 886 осіб [1].), можна стверджувати, що сучасна українська еміграція до Італії розпочинається одразу після розпаду

Радянського Союзу та проголошення у 1991 р. України незалежною державою. На перших порах цей процес відбувався досить повільно і лише згодом набув масового характеру.

Вже у 1999 р. кількість офіційно зареєстрованих українських громадян в Італії становила 3 067 осіб, а у 2000 р. ця цифра збільшилася на 3 460 і, поступово зростаючи, у 2003 р. досягла 14 802 особи. Паралельно із зростанням кількості офіційно зареєстрованих українців збільшувалася і кількість українських нелегалів (пік нелегальної міграції припадає на 1999–2001 роки [2]), для багатьох з яких переломним став 2002 р. Саме тоді італійський уряд прийняв санаторію щодо легалізації трудових мігрантів, закон Боссі-Фіні (189/2002), який передбачав офіційне визнання статусу іноземного громадянина шляхом отримання дозволу на проживання і поширювався на тих іноземних громадян, які на момент подачі документів, необхідних для легалізації, мали місце роботи. Після отримання дозволу на проживання в Італії іммігрантам надавалася можливість запросити до себе найближчих членів своєї родини (дітей, які не досягли повноліття, і членів подружжя) [3]. Як результат кількість офіційно зареєстрованих українських громадян в Італії зросла майже в десять разів. На початку 2004 р. на італійській території офіційно перебувало 117 161 осіб. Після санаторії феномен масової міграції українських громадян до Італії отримав офіційне визнання з боку італійських інституцій. Зросла цікавість до української спільноти. [4]

На італійському ринку праці утворилася прогалина у сфері соціального обслуговування, спрямованого на допомогу хворим та літнім людям. Цей фактор визначив жіночий характер сучасної української еміграції до Італії. Українські жінки працюють в Італії здебільшого по догляду за хворими, людьми похилого віку, дітьми або ж виконують хатні роботи, чоловіки – переважно на будівництві та у транспортному секторі.

Регіоном найбільшої концентрації українських іммігрантів в Італії є Кампанія (південь Італії) [5]. Тут українська громада за своєю чисельністю посідає перше місце серед інших громад іммігрантів. Це можна пояснити тим, що в південних регіонах контроль з боку італійської поліції є менш суворим порівняно з північними, тому українські нелегали почувуються тут більш упевнено. Друге місце займає північний регіон Ломбардія з центром у Мілані – місті, яке вважається економічним та фінансовим центром Італії. Результати соціологічних досліджень, проведені серед українських емігрантів у різні роки, допоможуть визначити основні характеристики української спільноти в Італії.

Українську громаду в Італії приблизно на 85% складають особи жіночої статі; українські громадяни переселяються до Італії здебільшого з метою працевлаштування; більшість українських емігрантів належить до вікової категорії від 36 до 55 років; значна кількість представників української громади в Італії має певний рівень освіти і у своїй країні виконувала кваліфіковану або висококваліфіковану роботу; в Італії українські емігранти виконують низькокваліфіковану роботу, яка не потребує спеціальної підготовки; більшість українських емігрантів є вихідцями із Західної України; певна кількість українських громадян перебуває в Італії нелегально [6].

Кожен іммігрант своєю працею утримує в Україні у середньому 4 чоловіки [26; с. 6]. Заробітчани систематично передають в Україну посилки та грошові перекази, надаючи таким чином матеріальну підтримку родичам, які залишилися на батьківщині. Лише протягом 2006 р. банківські грошові перекази з Італії в Україну склали 90 064 000 євро [7]. До цієї цифри слід додати ті суми, які надходять до України неофіційними шляхами. Цей бік сучасної еміграції має велике значення для підтримки української економіки. Українці в Італії стикаються з проблемами різного характеру, як-то проблеми, що виникають під час пошуку житла, отримання кредитів, легалізації, проте найгострішою є проблема працевлаштування. 47% опитаних у 2007 р. [8] відчують значне покращення економічного становища. Напевно, через це українські емігранти не поспішають повертатися додому навіть в умовах світової економічної кризи, наслідки якої відчуває 74% опитаних у червні 2009 р. Лише 19% цієї категорії респондентів планують повернутися на Батьківщину. В основному це нелегали, що не мають можливості легалізувати своє становище, та люди у віці після 60-ти років. За даними цього ж опитування, 60% респондентів перебуває в Італії більше 8-ми років [9].

Таким чином, українська спільнота в Італії виявляє характеристики, які наближають її до діаспори. Проте говорити про повноцінну українську діаспору в цій країні зарано. По-перше, процес організації та консолідації української спільноти на Апеннінах ще триває, по-друге, українські громадяни не є повноправними членами суспільства цієї європейської країни, що є неодмінною умовою для існування діаспори. Українська діаспора в Італії перебуває у процесі становлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарасюк О. Хочемо, щоб італійці пізнали Україну / О. Тарасюк // Незалежний сайт українців в Італії. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.leleky.org/index.php?option=com_content&view=article&id=133-q-q&catid=25:2009-05-10-10-13-39&Itemid=37
2. Дробко Е. Трудова міграція та українська діаспора за кордоном / Е. Дробко // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 302–309.
3. Акимов Д. Украинки в Италии: проблемы трудовой миграции / Д. Акимов // Меркурий. – 2008. – № 11–12 (215–216). – С. 52 – 55.
4. Вивчаємо закони. Італійське законодавство // Українська газета. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gazetaukrainska.com/2011-05-12-09-49-12/2011-05-12-09-49-17.html>.
5. Гаврилишин П. Громадсько-політична та культурна адаптація українців в Італії / П. Гаврилишин [Електронний ресурс] // Схід. – 2008. – № 7 (91). – Режим доступу: http://experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=35616
6. Бережна Т. Наші в Італії: людські долі / Т. Бережна // Українознавство. – 2007. – № 3. – С. 227–231; № 4. – С. 281 – 284.

7. Опитування «Української газети» // Українська газета. – 2009. – № 5. – С. 17.
8. Егорова И. Украинцы в Италии: потеря или приобретение для Украины / И. Егорова [Електронний ресурс] // День. – 2007. – № 22. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/176855>
9. Посольство України в Італійській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/italy/ua/>

Подзвінна М.

Науковий керівник – Валіон О. П.

ПРОБЛЕМА ЧОРНОШКІРОГО НАСЕЛЕННЯ В США: ВИТОКИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Упродовж століть актуальною в історичній науці залишається проблема боротьби національних меншин за громадсько-політичні та економічні права. У цьому контексті значна частина чорношкірого населення у США не була винятком. Нині афроамериканці володіють значними привілеями, яких вони здобули у довготривалій і жертвовній боротьбі, що перетворила їх із рабів у повноцінних громадян своєї держави. Звернення до витоків цієї теми та її аналіз на сучасному етапі розвитку, дозволить прослідкувати складний шлях у прагненні інтегрувати чорношкіре населення в соціально-економічну й політичну структуру держави, окреслити низку перешкод, що стояли на перепоні цим домаганням, і, врешті, зосередитися на успіхах, котрі демонструє "кольорове населення" нині в Америці.

Метою дослідження є аналіз правових аспектів чорношкірого населення у Сполучених Штатах Америки напередодні та впродовж Громадянської війни 1861–1865 рр., його місце в американському суспільстві у XXI ст.

Для її реалізації необхідно розв'язати наступні **завдання**:

- дослідити правове становище темношкірого населення в Америці;
- з'ясувати основні форми і методи боротьби рабів у США в першій половині XIX ст.;
- проаналізувати громадянські права афроамериканців в історії становлення громадянського суспільства у країні;

- висвітлити сучасний стан чорношкірого населення в Америці.

Історіографічний аспект досліджуваної проблеми концентрується у працях переважно російських і американських істориків. На нашу увагу заслуговує монографія В. Согріна "История США" [7]. Відомими дослідниками негритянської проблеми є Едуард Нітобург [5] та Марія Захарова [3]. Доволі ґрунтовно висвітлено історичний аспект чорношкірого населення у США в колективній праці американських науковців Дж. Тіндалла та Д. Шайя "История Америки" [8].

Поява рабства на території Сполучених Штатів Америки була зумовлена потребою у робочій силі на великих плантаційних господарствах. Через масштабне використання праці чорношкірих невольників південні райони країни, власне, і називалися – "чорний пояс". Умовним часом появи рабства у Північній Америці вважається 1619 р., коли у порт Джеймстаун прибув перший вантаж невольників на голландському кораблі. Велика частина рабів зосереджувалась на плантаціях Карибського басейну, у той час, як у Північній Америці переважно використовувалася праця білих рабів, так званих "законтракованих слуг" [2, с. 183].

Систему контрактації замінила прибутковіша рабська праця. У 1641 р. у Массачусетсі термін служби рабів ставав довічним, а закон 1661 р. у Вірджинії зробив рабство матері спадковим для дітей. Аналогічні закони, що закріплювали рабство, були прийняті у Меріленді (1663), в Нью-Йорку (1665), в Південній (1682) і Північній Кароліні (1715) тощо. Ввезені в Америку чорні раби були у переважній більшості жителями західного узбережжя Африки, значно менша частина належала до племен Центральної і Південної Африки [2, с. 190–192].

У 1698 р. монополію на торгівлю рабами було ліквідовано, а англійські колонії в Америці отримали право самостійно займатися работоргівлею. Торгівля рабами набула більших розмірів після 1713 р., коли Англія домоглася права асієнто, внаслідок чого їх ловили, купували, обмінювали на товар, вантажили у трюми кораблів і везли до Америки [6, с. 62].

Уздовж західного узбережжя Африки зросли факторії, куди партіями зганяли рабів. На корабель водотоннажністю у 120 тонн вантажилося не менше 600 рабів. Закутих у кайдани невольників перевозили в трюмі. Раби масово гинули у бараках факторій і під час перевезень. На одного чорношкірого, що залишився живим, доводилося п'ять тих, хто загинув у дорозі. Невольники були настільки дешеві, що плантатори вважали за краще за короткий термін замучити їх до смерті непосильною роботою, ніж експлуатувати впродовж тривалого часу. Середня тривалість життя раба на плантаціях у деяких районах Півдня не перевищувала 6–7 років [8, с. 364–366].

У міру зростання плантаційного господарства зростає чисельність чорношкірих. Значний вплив на розвиток підпільної торгівлі рабами здійснила заборона ввезення рабів у Сполучені Штати за законом від 1 січня 1808 року. До цього їх кількість коливалась у межах 400 тис., а з початку XIX ст. до 1860 р. їх кількість збільшилася до 4 млн. Поширення контрабанди при постачанні невольників, збільшувало їх смертність.

Проте чорношкірі намагалися боротися проти свого безправ'я. Ще задовго до Громадянської війни 1861–1865 рр. вони піднімали повстання на кораблях, про що свідчить особливий вид страхування власників кораблів. Заворушення також відбувалися на плантаціях. Найкривавішим було повстання Ната Тернера у штаті Вірджинія у 1831 р. [4].

Раби висловлювали протест, ламаючи знаряддя праці, здійснюючи втечі, вбивства наглядачів і господарів, самогубства тощо. Втеча вимагала від невольника великої сміливості і мужності, адже, якщо раба-втікача спіймали, йому відрубували вуха, а, коли він чинив збройний опір, то руки таврували розпеченим залізом. Щоб врятуватись